

Тамара Грищенко, Олександр Нікітенко

Харківський національний університет радіоелектроніки

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ І БІБЛІОТЕКА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

© Тамара Грищенко, Олександр Нікітенко 2012

Бібліотека у системі дистанційного навчання обслуговує читачів (користувачів) повнотекстовими методичними та навчальними матеріалами. Для забезпечення бібліотеки електронними копіями ці копії надаються або видавництвом, або отримують за допомогою сканування друкованих видань. Для кращого інформаційного обслуговування користувачів необхідно синергетично об'єднувати інформаційні ресурси різних підрозділів університету.

Ключові слова: тестування, тестові питання, рівень складності завдання.

The library in distance education services the readers (users) by full text methodic and educational books. To supplement the electron copies take both from publisher and from scanning print issues. the better service users' information needs it is necessary to unite by synergy the information resources of different university departments.

Keywords: testing, test questions, level of task sophistication.

Сучасне суспільство відрізняється виключно швидким розвитком інформаційних та комунікаційних технологій, можливості яких стають безпрецедентними для ефективного вирішення багатьох професійних, економічних, соціальних та побутових проблем. Мова йде про необхідність зміни змісту освіти на базі нових можливостей освітнього середовища, про засвоєння інформаційної культури.

Інформаційно-грамотна людина визначається, як така, котра здатна зрозуміти, коли їй потрібна інформація, яка вміє її знаходити, оцінювати та ефективно використовувати.

Будь-яка сучасна людина мусить бути інформаційно-грамотною, щоб приймати ефективні рішення, забезпечувати свободу вибору й повноцінну участь у житті суспільства.

Національна економічна незалежність країни та якість життя її громадян стали залежати від неперервної, протягом всього життя, освіти, що, в свою чергу потребує постановки питання про інформаційну грамотність у національному масштабі. Інформаційна грамотність визначається як вміння виживання в інформаційному суспільстві й розглядається в контексті сучасних

зусиль щодо розвитку загальної культури, властивостей критичного мислення й реформування освіти.

Одним із найважливіших показників зміни образу життя у XXI столітті буде розвиток та використання прогресивних інформаційних технологій у всіх сферах соціального життя та діяльності, рівень виробництва та споживання суспільством інформаційних продуктів та послуг. У цих умовах важливою справою є формування нової телекомунікаційної культури українського суспільства та вирішення проблеми якісно нової освіти. Нові інформаційні технології призвели до принципових змін й у системі бібліотечного сервісу. Зникла необхідність у багатьох інформаційних формах бібліографічної діяльності й розвинулися зовсім нові форми пошуку та зберігання учбової та наукової інформації.

Наразі все більшої популярності набувають колекції з повнотекстовими електронними виданнями особливо це слушно при впровадженні дистанційного навчання, при цьому актуальною є проблема створення, зберігання та доставки користувачеві таких видань у електронному вигляді.

Перед тим як визначати яку роль відіграють чи мусять відігравати бібліотеки в системі дистанційного навчання, згадаємо якою є роль бібліотеки у звичайній системі навчання.

Для пересічного користувача (читача) бібліотека поки що є місцем зберігання необхідної літератури (учбової, методичної, наукової, мистецької, художньої тощо) та місцем обслуговування цієї літературою читачів.

Розповсюдження та використання новітніх комп'ютерних технологій змусило до застосування їх у бібліотеках.

Однак аналіз багатьох бібліотек, які обслуговують організації й опікуються дистанційним навчанням, дозволяє зробити невтішні висновки: бібліотека як була, так і залишилася місцем зберігання літератури і здебільшого у друкованому вигляді.

Щодо наукової бібліотеки Харківського національного університету радіоелектроніки (ХНУРЕ) то вона містить у своєму фонді як друковані, так і електронні матеріали.

Такі бібліотеки надають послуги читачам, котрі опановують освіту як звичайним чином, так і дистанційно.

Для того щоб бібліотека кваліфіковано надавала послуги читачам, необхідно значно перебудувати саму професію бібліотекаря як такого.

Новітні інформаційні технології, які використовуються в дистанційному навчанні суттєво змінюють професію бібліотекаря, примушуючи по новому дивитися на спеціалізацію власне бібліотеки у пошуках кращих шляхів для задоволення інформаційних потреб читачів.

Це означає, що бібліотеки мусять пристосуватися до нових умов та сконцентруватися на найефективніших методах інформаційного обслуговування.

На наш погляд для кращої роботи за умов дистанційного навчання бібліотеки вищих навчальних закладів мусять:

1. через дуже обмежене надходження друкованої продукції з традиційних джерел мати устаткування відповідного класу для пошуку необхідної інформації з метою її подальшого застосування в учбовому процесі;
2. сектор сканування для перетворення тих небагатьох друкованих джерел у електронний вигляд;
3. мати електронні каталоги як своєї бібліотеки, так і інших;
4. створювати нові повнотекстові бази даних за учбовими та науковими тематиками, якими опікується певний учбовий заклад;
5. допомагати розповсюдженню наробок викладачів та вчених у глобальних комп'ютерних мережах через системи вільного доступу;
6. шукати можливості та здійснювати доступ до повнотекстових баз даних інших організацій, світових баз даних;
7. купляти ліцензії на доступ до електронних наукових журналів, книжок тощо.

Власне бібліотека не зможе повністю задовольнити інформаційні потреби читачів при дистанційній освіті без плідної співпраці з кафедрами і науковими підрозділами. Бібліотека є утримувачем інформації великого обсягу та всіх напрямків, якими опікується певний ВНЗ. Кафедри і наукові підрозділи мають дуже невеликий обсяг інформації у порівнянні з бібліотекою. Зрозуміло, що ці підрозділи накопичують інформацію, яка відповідає їх навчальному та науковому профілю. Частково інформація, що збирають у цих підрозділах збігається є деякою малою підмножиною бібліотечної інформації, але крім цієї інформації вони мають ще додаткову інформацію, наприклад, довідники, розробки учбових курсів, книжки, що мають мало примірників, розрізнені статті з журналів. Чільне місце у цій інформації посідає програмне забезпечення курсів та наукових розробок, але ці програмні продукти зовсім відсутні у фондах бібліотеки. Зрозуміло, що відомості про таку інформацію майже не розповсюджуються. Деякі кафедри самотужки створюють свої власні електронні бібліотеки. Але постає питання: як читачеві дізнатися про цю інформацію й переглянути її?

На наш погляд дуже доцільно щоб кафедри та наукові підрозділи створювали власні електронні бібліотеки, бо вони краще знають яка інформація їм потрібна для учбового та наукового процесів.

А де ж власне бібліотека та яка її роль? Бібліотека, не зазіхаючи на кафедральну інформацію, та, не випрошуючи її, повинна мати каталоги та пошукову систему, яка б інформувала користувача про наявність тієї чи іншої інформації на кафедрах і наукових підрозділах. Працівники бібліотеки повинні навчати користувачів електронних видань роботі з різноманітними базами даних, в яких знаходиться необхідна література. Крім цього бібліотека може створювати тематичні добірки літератури, утримувати електронні аудіо- та відеозаписи, музичні твори, твори образотворчого мистецтва, кінофільми, твори красного письменства тощо. Таким чином у ВНЗ може бути створена повноцінна електронна бібліотека, що синергетично об'єднує інформаційні ресурси всіх підрозділів вищого навчального закладу, а це має піти на користь всім користувачам таких бібліотек.

Дуже важливим аспектом в роботі бібліотеки є поповнення повнотекстової електронної колекції. Наразі це відбувається двома шляхами: поповнення методичними матеріалами, які надаються кафедрами та видавництвом у електронному вигляді та скануванням літератури, яка користується попитом, але має досить мало примірників.

Ще одним дуже важливим чинником роботи бібліотеки в системі дистанційного навчання є електронна доставка документів кінцевому користувачу. Нажаль цей чинник знаходиться тільки на початковій стадії через неузгодженість щодо розсилки електронних матеріалів за межі ХНУРЕ.

Таким чином наукова бібліотека ХНУРЕ в системі дистанційного навчання надає послуги читачам у вигляді електронних копій методичних матеріалів, електронних копій відсканованих друкованих матеріалів, електронної доставки документів, навчання читачів користуванню багатьма інформаційними електронними програмами, які отримує з інших джерел. На наш погляд якість обслуговування студентів значно б підвищилася за синергетичного об'єднання інформаційних ресурсів всіх підрозділів вищого навчального закладу.